

sunt fori voluntarii, supra diximus permulta jure communi reservari; ergo vicissim Episcopus poterit haec soli vicario generali demandare; quinimo et ei soli etiam plura alia concedere, cum omnes canonistae fateantur Episcopum multa sibi reservare posse. (Riganti, *in regul. 24, cancell.*, § 5, n° 236.) Non obstante hac diversitate attributionum, uterque, vicarius et officialis, habebit jurisdictionem ordinariam, quia uterque possidebit jurisdictionem vero sensu universalem in omnem diocesim, sensu, inquam, a jure requisito; uterque eamdem personam moralem efficiet cum Episcopo, ita ut virtute sui tituli deputetur ad exercendam generaliter in foro externo jurisdictionem episcopalem, et acta utriusque censeantur gesta ab Episcopo.

In IV^a parte *Prælectionum* juris canonici, ubi scilicet de *Judicis* disseretur, agemus de ministris officialitatis, de Assessoribus, de Promotore, et de aliis qui concurrunt ad exercitium jurisdictionis contentiosæ.

De Theologali et Pœnitentiaro, qui considerari possunt ut ministri Episcopi, dicetur in II^a parte ubi de *capitulis*.

ARTICULUS IX. — DE AMISSIONE ET SUSPENSIONE JURISDICTIONIS EPISCOPALIS.

Episcopus potest privari sua jurisdictione multiplici modo: nempe 1° cessione voluntaria; 2° translatione; 3° depositione juridica; 4° simplici depositione facta a S. Pontifice intuitu boni publici; 5° demum censuris, quibus non ausertur quidem jurisdictionis, sed suspenditur illius exercitium.

194. — I^o *Utrum et quatenus Episcopus possit renuntiare suæ sedi?*

I. Renuntiatio est demissio ultronea muneris. Omnia in jure supponunt titularem officii ecclesiastici posse sponte cedere loco, renuntiando suæ dignitati, modo tres conditions

serventur: 1^a ut cesso fiat rationabili de causa; 2^a ut libere fiat; 3^a ut acceptetur a superiori.

Requiritur causa rationabilis. Charitas non sinit ut animi levitate, vel ad declinandum onus, deseramus officium quod, ita disponente divina providentia, nobis injunctum fuit; hoc multo adhuc gravius urget quando periculum est, attentis circumstantiis, ne alius parum idoneus promoveatur. Caput juris *Nisi, 10, DE RENUNTIATIONE*, lib. I Decret., plures causas indicat quæ possunt inducere Episcopum ad cessionem, v. g.: *conscientiam criminis* qua se foedatum sentit Episcopus et tanto officio indignum; — *debilitatem corporis* ex senio, vel morbo diuturno qui illum impotentem reddit ad regimen Ecclesiae; — *defectum scientiæ necessariae* (scientia eminentis non postulatur); — *malitiam plebis* quæ suum pastorem jam ferre non valet; — *grave scandalum* vitandum quod aliter non potest præcaveri. Illæ causæ non reddunt cessionem necessariam, nisi Episcopus inciderit in aliquam irregularitatem a qua non obtinet dispensationem; vel eo res devenerint, sive per causas personales, sive per causas extrinsecas, ut aliter providere nequeat saluti suarum ovium. Hæc explicat Innocentius III in capite allato.

Alia conditio ad cessionem requisita est libertas, cui obest moralis coactio. Quæ vi aut metu fiunt non sunt eo ipso nulla, quando cæteroquin remanet sufficiens libertas ad actum humandum, sed debent a superiori *in irritum revocari*, ut loquuntur jura. Cap. *Abbas, 2, DE HIS QUÆ VI VEL METU FIUNT*; lib. I Decret.

Tandem necesse est ut demissio acceptetur a superiori, id est a S. Pontifice. Ipse Summus Pontifex cedere potest pontificatum propria sponte, cum nullum superiore in terris habeat; alia vero est conditio Episcoporum. Sicut nemo se ingerere potest in sedem episcopalem, sine canonica institutione, ita nec locum deserere debet sine assensu primi Pastoris, qui illum instituit. Cap. *Inter corporalia, 2, DE TRANSLATIONE*, lib. I Decret.

II. Demissio effectum suum producit, quando Summus Pontifex in consistorio declarat definitive se illam acceptare; quod non facit regulariter nisi simul providendo de successore, ne Ecclesia suo pastore orbata maneat. Hujus autem acceptationis notitiam certam habere debet Episcopus, ut administrationem dimitiat capitulo. Urbanus VIII edidit ea de re decretum pro clero Hispaniae, an. 1623, quod sic statuit: « Ecclesia a « qua de suo consensu Episcopus transfertur, ab eo tempore « vacat quo idem Episcopus ab illius vinculo in nostro con- « sistorio absolvitur; etiam ante expeditionem litterarum aposto- « licarum, vel adeptam secundae Ecclesiae possessionem. Post- « quam vero ex testimonio secretarii sacri collegii, vel alio « modo, hujusmodi absolutionis notitiam Episcopus translatus « habuerit, illico ab exercitio jurisdictionis ordinariae abstinere « debet; eaque in capitulum transit, ita ut capitulum statim ea- « dem jurisdictione utitur, sedem vacantem publicare et officia- « lem seu vicarium ad concilii praescriptum, constituere potest « et debet. » Plures interpretantur haec verba *vel alio modo*, de alio modo authentico (Gallice, *notification officielle*) qui possit æquivalere testimonio secretarii S. Collegii; nobis probabilius videtur, juxta sensum obvium verborum, designari *alium* quemvis *modum* quo Episcopus plenam certitudinem habuerit acceptatae suaæ demissionis; v. g. per testimonium datum a Nuntio apostolico, vel etiam per litteras personæ gravis quæ ipsa acta consistorii Romæ typis impressa transmisericit, et id sufficere, ut abstinere debeat ab exercitio jurisdictionis¹.

Præter demissionem simplicem de qua egimus, fieri potest, licet id raro acciderit, *resignatio loci et dignitatis simul*, et tunc demissus privatur non solum sua sede, sed et functionibus sui ordinis, quas extunc, etiam assentiente Ordinario loci, per-

¹ Cf. dissertationem a viro erudito insertam in diario *l'Ami de la Religion*, tom. LXXXVIII, pag. 481, et LXXXIX, pag. 411 et 505.

gere non valet. Quandoque facta est hujusmodi demissio ad præcavendum depositionem juridicam, vel etiam ad amplectendum vitam monasticam.

195. — Quum Episcopus jus retineat Ecclesiam suam regendi, usquedum habuerit notitiam certam actus quo S. Pontifex illum absolvit a vinculo, consequens inde videretur remanere apud eundem Episcopum facultatem conferendi beneficia quæ tempore intermedio vacare contigerit. Aliter tamen jure communi, aut saltem jurisprudentia, constabilitum dicunt canonistæ, de quo eruditam dissertationem edidit Riganti, quam et inseruit in suis commentariis *Regulæ II^a* Cancellariæ, § 3. Ratio est quod Episcopus qui renuntiavit suæ sedi, vel ad aliam translatus est, desiit esse præsul prioris Ecclesiae, ex quo S. Pontifex vinculum dissolvit; retinet solummodo jurisdictionis partem quæ in suspenso manere non potest. Ex tunc jurisdictionem exercet potius ex commissione, et delegatione quam jure proprio episcopatus; ac proinde illa uti non debet præter cognitam voluntatem Pontificis, qui intendit ut necessitatibus occurrentibus tantummodo provideretur. « Neque ex eo quod Episcopo prorogetur jurisdictionis exercitium ad illud usque tempus quo noverit suum cum Ecclesia spirituale conjugium diremptum fuisse, contendi ullo modo potest, ait Benedictus XIV, prædictam quoque apud ipsum manere facultatem conferendi beneficia, quæ eodem intermedio tempore vacare contingat: jurisdictione enim ad diœcesis regimen necessaria in suspenso manere nequit; at contra nil prohibet quominus beneficiorum collatio differatur donec de illis disponat is ad quem pertinet beneficia rectore viduata, Episcopali sede vacante, conferre. » (*De Synodo*, lib. XIII, cap. xvi, n°s 9 et 10.) Haec apud nos locum habent quoad canonicatus et parochias proprie dictas, a quibus conferendis abstinere debet Episcopus quando præsumit habitum fuisse consistorium in quo S. Pontifex renuntiationem approbavit. Quoad vero fructus beneficii qui excurrunt post solutum

in consistorio vinculum conjugii spiritualis usque ad diem qua Episcopus certam notitiam assequitur, eidem Episcopo adscribendos fore arbitramur, quum hucusque sustineat onus regiminis dioecesis. De pensione a gubernio soluta non agimus, siquidem Episcopus qui suæ sedi renuntiavit, potest incunctanter percipere quæ in sui honestam sustentationem ipsi gubernium civile tribuit⁴.

196. — II° Quid sit, et quomodo fieri debeat translatio Episcopi ad aliam Ecclesiam?

Translatio est mutatio canonica Episcopi, ab unius Ecclesiæ regimine in aliam. Hunc proinde effectum operatur ut vinculum quo Episcopus cum priori Ecclesia coniungebatur dissolvat, et novum efficiat cum alia ad quam regendam vocatur.

4° Translationes Episcoporum erant olim inusitatæ, et hodie non fiunt nisi ob gravem causam; quia non arbitrario mutu, sed ita ordinante divina voluntate, dissolvi debet conjugium spirituale, ut indicat cap. *Inter corporalia* supra citatum.

2° Translationes fiunt communiter a minori ad majorem Ecclesiam, ne prælati minorentur. Est ordo æquitate fundatus, quem S. Sedes regulariter servat; unde Innocentius III Patriarcham Antiochenum graviter arguit, quod quemdam electum et institutum in Archiepiscopum, quamvis non adhuc consecratum, ad sedem episcopalem transtulisset: « Novo, inquit, mutationis genere, parvificasti majorem, et magnum quodammodo minorasti. » Cap. *Cum ex illo*, 1, DE TRANSLATIONE.

3° Auctoritas Sanctæ Sedis necessario intervenire debet ad translationem, cum illius solius sit, juxta præsentem disciplinam, dare canonicam institutionem; translatio autem fit in

⁴ Cf. *Mémoires du Clergé*, tom. II, col. 386-399, et tom. XI, col. 651-671, ubi agitur de lite olim exorta inter capitula cathedralium et Episcopos qui suæ sedi renuntiaverant, circa dispositionem beneficiorum.

consistorio, quando S. Pontifex novam Ecclesiam Episcopo committit.

4° Disputant canonistæ utrum S. Pontifex aliquem Episcopum invitum transferre valeat. Fagnan qui fuse retulit opinionum argumenta, quæstionem resolvit ita distinguendo: vel S. Pontifex transfert Episcopum invitum, sine causa sufficienti; vel invitum transfert ex causa sufficienti; vel tandem dubium est an translatio fiat ex causa sufficienti, necne. Si 1°, « concludendum est, ait Fagnan, translationem « inviti, pro libitu factam et sine causa, non sustineri. » Pluribus argumentis probat, ex eo præsertim quod Papa non valeat dispensare absque causa super his quæ sunt de jure divino, et vinculum quo Episcopus suæ Ecclesiæ conjungitur sit revera de jure divino, adeo ut illius solutionem Deus sibi reservaverit, ut dicitur in cap. *Inter corporalia*. « Si separatio fieret sine causa, utique non Deus, sed homo « separaret, nec divina sed potius humana auctoritate dissol- « veretur, quia Deus omnia justo judicio facit. Eatenus igitur « manet in Romano Pontifice Petri privilegium quatenus ex « ipsius æquitate fertur judicium, » ut dicitur in cap. *Manet*, caus. xxiv, q. 1, cap. 5. Si 2°, sc. translatio fiat ex causa sufficienti, indubitanter tenendum est Episcopum invitum absoluvi posse a vinculo prioris Ecclesiæ. Ita omnes canonistæ. Deducitur ex primatu apostolico cuius officium est ut Papa privedat bono omnium Ecclesiarum; quamobrem si noverit Episcopum esse inutilem et fideles illius occasione scandalum pati, debet eum a sua sede removere etiam invitum. Utrum possit eumdem Episcopum invitum præficere alteri Ecclesiæ, non ita constat; negat Fagnan, quia, inquit, « ad validitatem ma- « trimonii spiritualis, sicut et carnalis, requiritur consensus. » Hæc ratio non videtur peremptoria, nec eo usque putamus urgendam comparationem utriusque conjugii. Papa potest jurisdictionem conferre invito, et illum cogere vi censurarum ut officium injunctum exequatur; verum ita non procedit si

Episcopus in sua repugnantia obstinato animo perstiterit; quia finem intentum non assequeretur. Si 3º, dubitetur de sufficientia causæ, præsumptio est pro superiori; unde sequitur Episcopum translatum teneri obtemperare mandato S. Pontificis¹. — Quæstio nihil prodest ad proxim, cum S. Sedes tanta cum circumspectione procedat in regimine Ecclesiæ, in causis præsentim majoribus, quales sunt translationes Episcoporum.

197. — IIIº *Quid sit depositio juridica Episcopi, et quæ regulæ in ea serventur?*

Depositio juridica est sententia qua Episcopus, convictus criminis, e sua sede dejicitur in poenam delicti.

Nemo dubitat quin Episcopi possint privari sua sede per sententiam juridicam, si in quoddam gravius crimen inciderint; ad quem vero pertineat ferre sententiam depositionis, inquirendum est.

1º Jure *divino* potestas deponendi Episcopum pertinet ad S. Pontificem et ad concilium œcumenicum; quando quidem, præter unum S. Pontificem, qui primatum in omnem Ecclesiam obtinet, cæteri Antistites æquales sunt auctoritate, nullus alteri præficitur, ut eum judicare queat. Ergo, si concilia provincialia quandoque habuerint jus animadvertendi in comprovinciale, ipsis concessum fuerat ab Ecclesia universali, vel a sanctionibus Apostolicæ Sedis.

2º Jure *canonico veteri*, Episcopi in concilio provinciali congregati, suum comprovincialem judicabant, reservata sententia definitiva S. Pontifici in casu appellationis. Canon vii concilii Sardicensis statuit: « Placuit ut si Episcopus accusatus fuerit, et judicent Episcopi congregati regionis ipsius, et de gradu suo eum ejecerint; si appellaverit qui dejectus est, et confugerit ad Episcopum Romanæ Ecclesiæ et voluerit se audiri; si justum putaverit ut renovetur judicium vel discus-

¹ Fagnan, in cap. *Quanto, DE TRANSLATIONE*. — Reiffenstuel, in eundem titulum.

« sionis examen, scribere his Episcopis dignetur, qui in finita et propinqua provincia sunt, ut ipsi diligenter requirant omnia et juxta fidem veritatis definiant. Quod si is qui rogat causam suam iterum audiri, depreciation sua moverit Episcopum Romanum ut de latere suo presbyterum mittat, erit in potestate Episcopi quid velit et quid aestimet. Et si decreverit mittendos esse qui præsentes cum Episcopis judicent, habentes ejus auctoritatem a quo destinati sunt, erit in suo arbitrio; si vero crediderit Episcopos sufficere ut negotio terminum imponant, faciet quod sapientissimo consilio suo judicaverit. »

Eamdem disciplinam viguisse in Galliis ab antiquis temporibus probant capitularia regum Francorum. Legimus in cap. xxix quartæ additionis ad capitularia: « Placuit ut accusatus vel judicatus a comprovincialibus Episcopis, licenter appellat et aeat Apostolicæ Sedis Pontificem, qui aut per se, aut per vicarios suos ejus negotium retractari procuret. Et dum iterato judicio Pontifex causam suam agit, nullus alius ejus loco ponatur Episcopus; quoniam quanquam comprovincialibus Episcopi accusati causam scrutari liceat, non tamen definire inconsulto Romano Pontifice permisum est, cum B. Petro, non alteri, ab ipso Domino dictum est: *Quæcumque ligaveris, etc...* Ipsius dispositioni omnes majores causas ecclesiasticas et Episcoporum judicia, antiqua Apostolorum eorumque successorum atque canonum auctoritas reservavit¹. »

3º Jure *recentiori*, decursu temporum prævaluit in canonica disciplina, ut, ne in prima quidem instantia, Episcopus judicetur ab alio quam a R. Pontifice, et legem illam jamdiu vigen tem sancitam esse voluit sua auctoritate concilium Tridentinum sess. xxiv, cap. v: « Causæ criminales graviores contra Episcopos, etiam hæresis, quod absit, quæ depositione aut privatione dignæ sunt, ab ipso tantum R. Pontifice cognoscantur et

¹ *Capitularia reg. Francorum*, tom. I, pag. 1199. (Ed. Bal.) V. Testimonia S. Julii et S. Leonis, apud Marchetti, *Critique de Fleury*, § 2, n. 11-15.

« terminentur. Quod si ejusmodi sit causa, quæ necessario extra curiam Romanam sit committenda, nemini prorsus ea committatur nisi Metropolitanis aut Episcopis, a beatissimo Papa eligendis. Hæc vero commissio et specialis sit, et manu ipsius Sanctissimi Pontificis signata, nec unquam plus his tribuat quam ut solam facti instructionem sumant, processumque conficiant quem statim ad R. Pontificem transmittant, reservata eidem Sanctissimo sententia definitiva... Minores vero causæ criminales Episcoporum in concilio tantum provinciali cognoscantur et terminentur, vel a deputandis per concilium provinciale. »

Graves ortæ sunt in Galliis controversiæ eo de puncto; pluribus enim videbatur retinendam esse veterem disciplinam Sardicensem, quæ judicia criminalia Episcoporum defert ad concilium provinciæ, salvo jure appellationis ad Sanctam Sedem¹. Alii e contra propugnabant in Galliis, non secus ac in aliis regionibus, causas criminales, reservari etiam in prima instantia, Sedi Apostolice, quod inter cæteros asserebat Bossuet : « Quant au jugement des Évêques, j'ai toujours été convaincu que leur déposition était réservée au Pape. Le chapitre de *Concubinariis* (Concordati Leonis X cum Francisco I^o) m'a toujours paru le supposer, et la discipline en est si constante depuis six cents ans, qu'à peine peut-on trouver des exemples du contraire durant tant de siècles. » (*Lettre à M. Dirois.*)

Cum Sancta Sedes nihil omiserit, pro temporum adjunctis, ad procurandam observantiam decreti Tridentini, res pro voto cessit, illiusque auctoritat obtemperatum est; eo magis quod eamdem disciplinam vigentem in Galliis supponat articulus concordati ad quem alludebat Bossuet textu mox prolato. In hoc nimurum articulo 32 de *Concubinariis*, jubet Leo X ut si i*ii* quorum destitutio ad Sanctam Sedem spectat, reperiantur propter concubinatum privatione digni, statim cum processu

¹ Mémoires du Clergé, tom. II, pag. 415-478.

inquisitionis deferantur ad S. Pontificem. Jam vero quinam sunt quorum destitutio reservatur Sanctæ Sedi, nisi Episcopi?

His addemus R. Pontificem jus habere causam judicandi in urbe Roma, et non in partibus, si duxerit opportunum.

198. — IVe Quid sit privatio simplex; in quantum a depositione differat?

Privatio simplex differt a depositione juridica in eo quod fiat, non in poenam delicti per sententiam judicis, sed ob motivum boni publici, per actum supremæ potestatis administrativæ, quam S. Pontifici competere jure divino omnes canonistæ tenent.

Exempla hujus privationis raro occurunt in monumentis historicis, quia si ob qualemcumque causam Episcopus non valeat suam Ecclesiam regere, et tamen nolit aut nequeat dare demissionem spontaneam, Sancta Sedes nominat coadjutorem, vel etiam vicarium apostolicum præficit regimini diœcessis, ne Episcopum nullius delicti gravis reum invitum privet sua sede. Ita S. Gregorius Magnus in cap. *Quamvis triste*, 14, caus. 7, quæst. 1, ubi statuit ut si Episcopus agrotus expetierit alium sui loco ordinari, « alter qui dignus fuerit Episcopus solemniter ordinetur, sic tamen ut quoisque eundem Episcopum in hoc sæculo vita tenuerit, sumptus ei debiti de eadem Ecclesia ministrantur. Si vero nullo tempore ad sane mentis officium reddit, persona fidelis ac vitæ probabilis est eligenda, quæ ad regimen Ecclesiæ idonea possit existere... Quæ, si Episcopo qui nunc extat superstes extiterit, loco ejus debeat consecrari. »

Pius VII has traditiones secutus, noluit privare Cardinalem Fesch suo titulo Ecclesiæ Lugdunensis. Sed idem Pius antea dederat memorabile exemplum supremæ potestatis apostolicæ in casibus extraordinariis, dum facta nova circumscriptione provincialrum et diœceseon totius Galliæ, omnes simul Episcopos veterum Ecclesiarum hortatus est ad voluntariam cessionem suarum sedium, simul monendo quod si intra tempus determinatum non transmisissent testimonium renuntiationis,

ipse ultro procederet, necessitate providendi bono communi coactus. Plures quidem sponte cesserunt; alii e contra id non expedire arbitrati sunt, quos Pius VII exuctoravit auctoritate apostolica, datis litteris quibus novæ sedes erigebantur. Quin illud jure potuerit, non ambigimus; catholici enim omnes admittere debent cum Bossuet, Papam « nihil non posse, in negotiis juris ecclesiastici, quando necessitas postulaverit. »

199. — Vº Quæ sint causæ propter quas exercitium officii suspenditur, Episcopo suam sedem retinente?

Causæ que inducunt suspensionem ab exercitio officii episcopalis, Episcopo suum titulum conservante, sunt: captivitas, dementia, et sententia excommunicationis vel suspensionis.

I. Captivitas Episcopi suspendit non quidem jure sed de facto usum jurisdictionis, quatenus Episcopus impeditur illam exercere; quapropter, nisi Episcopus providerit regimini diœcesis, jurisdiction ad capitulum devolvitur, ac si sedes vacaret. Ita statuit cap. *Si Episcopus*, 3, DE SUPPLENDIA NEGLIGENTIA PÆLATORUM, lib. I, in viº: « Si Episcopus a paganis, aut schismatis ciatis capiatur, non Archiepiscopus, sed capitulum, ac si sedes per mortem vacaret illius, in spiritualibus et temporalibus debet ministrare, donec eum libertati restitui, vel per Sedem Apost., super hoc per ipsum capitulum quam cito commode poterit consulendam, aliud ordinari contigerit. »

Nonnulli canonistæ hunc textum interpretantur de sola servitute proprie dicta in quam redigeretur Episcopus, et rationem dispositionis juris dicunt esse, quod servitute amittantur jura civilia; unde concludunt sedem episcopalem haberi veluti vacantem. Verum, textus decretalium propter suam generalitatem intelligi potest de omni captivitate, sive paganorum, sive hereticorum vel schismaticorum malitia, Episcopus sua libertate privetur: non solum si in servitutem redigatur, sed etiam si intrudatur in carcerem. Insuper, merito animadvertis Pirhing Episcopos captos ab infidelibus vel hereticis, non amittere jura civilia aut ecclesiastica; quapropter in tali statu pos-

sent per epistolas suis subditis præcipere, suamque Ecclesiam administrare, exemplo sancti Marcelli pape et martyris qui, captus a paganis, Ecclesias suas præsens non poterat, per epistolæ visitavit, atque SS. Polycarpi, Ignatii, et aliorum plurimorum Pontificum. Igitur dicendum arbitramur genuinum sensum juris esse, Episcopo impedito, non valente consequenter per se ipsum neque per suos vicarios generales diœcesim administrare, jurisdictionem devolvi ad capitulum, ac si sedes vacaret; quia disciplinae generali consentaneum est, ut defectum Episcopi capitulum suppleat, donec majori remedio provideatur per Sum. Pontificem. Idem dicendum quoque putat Pirhing si Episcopus in loca remota discesserit diu abfuturus, et nullum vicarium vel administratorem constituerit¹.

200. — II. Alia causa est dementia perpetua; nam de morbo incidente qui aliquantis per aufert rationis usum, non est difficultas. Porro, quando dementia declaratur, ambiguum est utrum jurisdiction devolvatur ad capitulum, vel maneat penes vicarium generalem, usquedam Sancta Sedes providerit.

Quæstio considerari potest sub dupli respectu, juris naturalis et juris canonici. Quibusdam visum est Episcopum amittere suam jurisdictionem, eo ipso quod incidit in eum statum, ut nunquam ea uti possit; ad quid enim inservit bono publico, inquit, potestas jurisdictionalis quam nullo modo exercere valebit usque ad finem suæ vitæ? Hoc tamen non convincit; tum quia jura humana semel legitime acquisita conservantur, etiamsi qui illa habet, non possit exercere per seipsum, modo exerceri possint ipsius nomine, delegatione facta; tum quia plerumque ignoratur an dementia sit perpetua.

Si ad jus canonicum attendatur, est cap. *Pastoralis*, 1, DE CLERICO AGROTANTE, lib. III, in viº, in quo Bonifacius VIII sic habet: « Sancimus ut Episcopus senio aut valetudine corporali gravatus, vel alias adeo impeditus perpetuo ut officium suum

¹ Pirhing, in titul. X lib. I Decret., n° 16-20. — Reiff., eod. tit., n° 58.

« nequeat exercere, possit de sui consilio et assensu capituli,
 « unum vel duos, auctoritate apostolica, coadjutores assumere,
 « ad dictum officium exsequendum. Si vero Episcopus demens
 « fuerit, et quid velit aut nolit, exprimere nesciat vel non possit,
 « tunc ejus capitulum vel duas ipsius partes, auctoritate eadem,
 « unum aut duos coadjutores assumant idoneos, qui ejus officium
 « exsequantur. Si autem Episcopus senio aut incurabili morbo
 « gravatus, ad sui officii executionem reddatur inutilis, et coad-
 « jutorem habere noluerit, licet a capitulo requisitus,... tunc
 « nil per capitulum innovetur, sed hoc casu et etiam proximo,
 « idem capitulum Episcopi et Ecclesiae suae conditionem et sta-
 « tum, et facti circumstantias universas, fideliter et explicite
 « referat ad notitiam dictae Sedis, recepturi humiliter et imple-
 « turi quod super hoc per Sedem ipsam contigerit ordinari. »

In hoc textu Bonifacius VIII duplicem hypothesis effingit: vel Episcopus valetudine corporali aut dementia impeditus, potuit et voluit sibi adjungere viros idoneos ad suum officium exsequendum, vel non potuit, seu non voluit. Si 1º, quos elegerit Episcopus, ipsis nomine regent diœcesim; quod etiam de casu quo inciderit in amentiam intelligendum est, textus enim hunc casum indicat. Si 2º, capituli erit providere regmini Ecclesiae, unum aut duos idoneos assumendo. Cæterum, in utroque casu necesse est, si dementia præsumatur perpetua, statum rerum quantocius manifestare Sanctæ Sedi.

Hinc concludimus perdurare jurisdictionem vicariorum Episcopi in dementiam lapsi, quoadusque aliter ordinatum fuerit a Sancta Sede. Plures canonistæ dicunt jurisdictionem devolvi ad capitulum; sed nobis videntur ratiocinari in hypothesi qua Episcopus nullum vicarium designaverit; perpendunt ad quem in tali casu pertineat regimen diœcesis, an ad Metropolitanum, an ad capitulum; et dubium resolvunt in favorem capituli, quia Metropolitanus non debet exercere jurisdictionem in suffraganorum subditos, nisi in casibus jure determinatis. « Genera-
 « raliter loquendo, ait Pirhing, in omni casu quo Episcopu-

« suum officium exercere non potest, nec alteri committere, ut
 « si fiat mutus, vel furiosus, capitulum supplet illius vices in
 « administratione, donec aliud a Papa ordinatum fuerit. » (Loco
 citato.)

201. — III. Tertia causa est sententia excommunicationis, aut suspensionis. Quamdiu censura non est denunciata, Episcopus suum officium valide exequitur; quando autem denunciata est, illico suspenditur jurisdictionis, et vicarii generales nihil amplius possunt.

Ad quem igitur devolvetur jurisdictionis? Non ad Metropolitanum, cum id non sit expressum in jure, ut notatur in cap. *Romana*, 1, DE SUPPLENDI NEGLIGENTIA, lib. I, in viº. In eo omnes consentiunt.

Nec etiam ad capitulum. Est quidem in favorem capituli, quod deputetur a jure quando sedes vacat, et sedes vacare moraliter censemur ex quo jurisdictionis Episcopi fuerit suspensa per censuram. Insuper plures sentiunt jurisdictionem residere habitualiter in Ecclesia cathedrali, id est in Episcopo et capitulo, ut exponit Card. de Luca, discurs. xxxi in conc. Tridentinum, n°s 1, 2, 3; unde sequeretur quod, impedito capite, « jure
 « consolidationis, vel ex jure non decrescendi, universa juris
 « dictio, seu totum jus cathedraticum, tam in habitu quam in
 « exercitio, remanet penes capitulum. »

Sed haec non sufficiunt, et multa suadent capitulum non posse sibi vindicare jus administrandi diœcesim, Episcopo excommunicato, vel suspenso. 1º Auctoritas DD., inter quos citare est Pirhing, Reiffenstuel, Schmalzgrueber, Leurenium, et præsertim doctum Fagnan, qui, quæstione relata ad S. Congregationem, et ipse consultus quid sibi juris esse videretur, respondit in hoc casu non esse locum electioni vicarii capitularis. 2º Praxis diurna, quæ est legum interpres optima. Testatur Fagnan, multisque exemplis probat, Episcopo excommunicato, capitulum non administrare, sed a Sancta Sede constitui vicarios apostolicos. 3º Jurisdictionis non competit capitulis jure di-

vino, sed concessione Ecclesiae, lege scilicet canonica; jus autem statuit generaliter pro casu quo sedes vacat morte naturali, vel Episcopus impeditur sive captivitate, sive valetudine corporali, non vero pro casu extraordinario de quo nunc agimus; ergo capitulum assumere nequit regimen diœcesis⁴.

De concilio provinciali major est difficultas. Ex decreto superius (nº 197) allato concilii Tridentini, dubitandum non est quin concilium provinciale valeat ferre sententiam suspensionis ad tempus contra Episcopum: at dum illum suspendit ab officio, potestne providere regimini diœcesis per delegationem vicarii generalis, quoadusque reus fuerit absolutus a censura?

Hanc delegationem non excedere limites potestatis concilii duo probare videntur, nempe ipsum decretum Tridentinum, et gesta in synodo Ebredunensi, approbata a Benedicto XIII. 1º Patres Tridentini conservatam volvere quoad causas criminales minores Episcoporum, jurisdictionem veterem conciliorum provincialium quæ olim omnes causas, in prima instantia, completebatur. At vero concilia provincialia, quæ pœnastum depositionis, tum suspensionis ferebant in comprovinciales, simul providebant regimini Ecclesiae Episcopi rei, ne destituta rectore maneret; ergo præsumendum est id etiam nunc posse concilium provinciale... 2º Quod ad gesta synodi Ebredunensis attinet, certum est hanc synodus, habitam an. 1727, tulisse sententiam suspensionis ab omni officio et jurisdictione episcopal i in D. Soanen Ep. Senecensem, donec satisficerit, et simul eadem sententia elegisse et constituisse vicarium generalem in tota diœcesi, pro tempore quo permansura erat censura.

Hæc ea de re notanda sunt: 1º Patres concilii litem ordinaverunt, non tanquam delegati a Sede Apostolica, sed uti judices ordinarii, vi disciplinæ generalis a conc. Tridentino constitutæ pro causis minoribus criminalibus Episcoporum; siquidem nec in pro-

⁴ Pirhing, DE SUPPLENDÆ, etc., n°s 13 et 14. Leurenus, in eundem tit., quæst. 449.—Fagnan, in cap. *Quia diversitatem, DE CONCESSIONE PRÆBENDÆ*, n°s 16-34 (in lib. III Decret.).

cessu prævio, nec in ipsa sententia, allegata fuit delegatio apostolica, ne insinuata quidem. IIº Ne prætergredierentur limites decreti Tridentini, et ut procedere valerent jure proprio, iidem Patres caverunt ne induceretur causa formalis hæresis, nec ferretur sententia privationis; ipsis idcirco satis fuit pœna suspensionis⁴: IIIº Benedictus XIII ad quem, more solito, acta concilii delata sunt ut sua auctoritate confirmaret, impense collaudavit zelum et prudentiam Patrum synodi, suæque auctoritatis robur et subsidium adjecit, nihil insinuando unde quis concludere potuerit jus canonicum violatum ullo modo fuisse per sententiam suspensionis, et per constitutionem vicarii generalis in diœcesi Senecensi.

Hæc sententia nobis probabilissima est. Cum tamen dici utcumque posset Benedictum XIII tolerasse in eo casu aliquam infractionem canonum, ratione habita temporum, ad majus bonum obtinendum; et quod deerat supplevisse assentiendo omnibus quæ gesta fuerant; saltem concludimus ex dictis, quod ad praxim sufficit, concilium provinciale sententiam suspensionis ferendo, posse simul providere regimini diœcesis per constitutionem vicarii ad tempus, donec ipsa Sancta Sedes vicarium in officio confirmet, approbando acta concilii, vel alio modo provideat.

ARTICULUS X. DE REGIMINE DIŒCESIS, SEDE VACANTE.

Tria præsertim inquiruntur: 1º cui demandetur, sede vacante, administratio diœcesis; 2º quæ sint jura administratoris; 3º quandonam illa administratio cesseret.

⁴ Archiepiscopus Ebredun. Petrus de Tencin scribebat Romam tempore quo processus incipiebat: « Notre concile ne fera rien qui puisse déplaire aux canonistes de Rome. Nous n'irons, par rapport à M. de Sénez, ni jusqu'à la déposition, ni jusqu'à la privation du bénéfice. » (*Histoire de la condamn. de M. l'évêque de Sénez*, chap. ix.)